

Zaterdag 7 augustus 2021 nr. 206

De Standaard Weekblad

verhalen, cultuur & gids

Brussel-Centraal
Dubbelgesprekken
in het hart van de stad

‘Mag ik
even over
politiek
praten?’

‘Jij wel,
ik niet’

Prinses Delphine
en Jaco Van Dormae

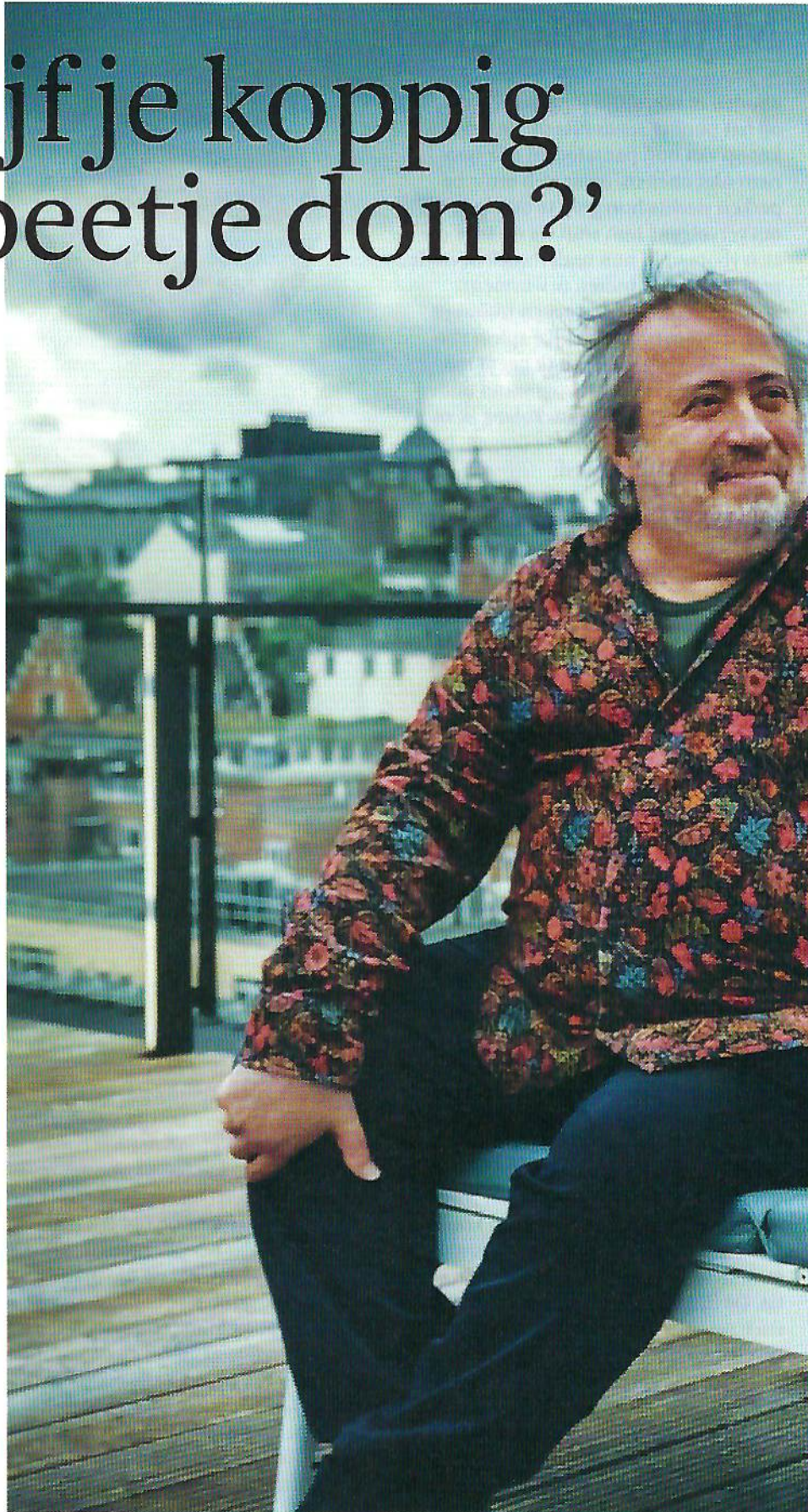

‘Hoe blijf je koppig en een beetje dom?’

Nooit wil prinses Delphine zich nog iets laten opdringen vanwege ‘wat de mensen zullen zeggen’. Het motto van cineast Jaco Van Dormael is dat het plezierig moet zijn, anders kun je het beter laten.

‘Clown was ik met plezier. Koning zijn lijkt me vreselijk.’
– ‘Daar heb je gelijk in.’

Door **Steven De Foer**
en **Veerle Beel**
Foto's **Jimmy Kets**

In een cruciale scène in *Mr. Nobody* (2009) van Jaco Van Dormael wordt ware liefde gesaboteerd door een regendruppel die een telefoonnummer onleesbaar maakt. De camera volgt de regendruppel naar zijn origine, twee weken eerder in Brazilië, waar een man een ei kookt. Zulke vlindereffecten zijn typisch voor Van Dormaels levensvisie, en Delphine van Saksen-Coburg (voorheen Boël) is fan van zijn films.

De regisseur van *Le huitième jour* (1996) en *Le tout nouveau testament* (2015) arriveert wat te vroeg, en moet wachten op de prinses. 'Beter zo dan omgekeerd.' Als ook zij arriveert op het dakterras, worden snel afspraken gemaakt: we tutoyeren elkaar en de voertaal is Frans. Al laat Jaco, wiens vader afkomstig was uit Kampenhout, soms een woord Vlaams vallen en schakelt Delphine, die in Londen opgroeide, af en toe over op het Engels.

Allebei houden ze van de stad die volgens Jaco zo lelijk is dat ze mooi wordt. 'Brussel is een bric-à-brac van talen, culturen, stijlen, maar dat is net fantastisch.'

'Parijs is gracieus en grandioos,' zegt Delphine, 'maar ik vind het interessanter als je de mooie dingen moet ontdekken.'

Allebei zijn ze inwijkelingen. Jaco woonde tot zijn zevende in Duitsland. 'Op bezoek bij mijn Vlaamse grootouders zei mijn opa dat ik niet "viens, viens" moest zeggen tegen de duiven, maar "kom, kom", want zijn duiven verstonden geen Frans. België ziet er een complex land uit, dacht ik.' In Duitsland waren ze 'die Fransen', in Brussel waren ze 'de moffen'. 'Ik voelde me goed bij die valse identiteiten. Een echt Zinneke, thuis in Zinneke-stad.'

Delphine groeide op in Londen. 'Als we mijn

'Als ik schrijf, ben ik een meisje van vijf, een oude man, een Eskimo, een hond, een goudvis. Ik kan alles en iedereen zijn. Dat geeft een enorme vrijheid'

Jaco

'Creëren kalmeert me. Kijk naar mijn jurk: bovenaan een gedicht over de lach, die het beste medicijn is. En op de rest van de jurk: *what the fuck happened?*'

Delphine

grootvader bezochten, schrok ik altijd. België leek me een oud land, zonder mensen. Een groot contrast met Londen, waar altijd veel leven op straat is. Ik wilde nooit in België wonen. Wat ik toen niet besepte, is dat in Brussel alles binnenshuis gebeurt. Belgen zijn genereus, ze inviteren je, maar daarom lijkt het op straat vaak een saaie boel.'

Wat deed u van gedachten veranderen?

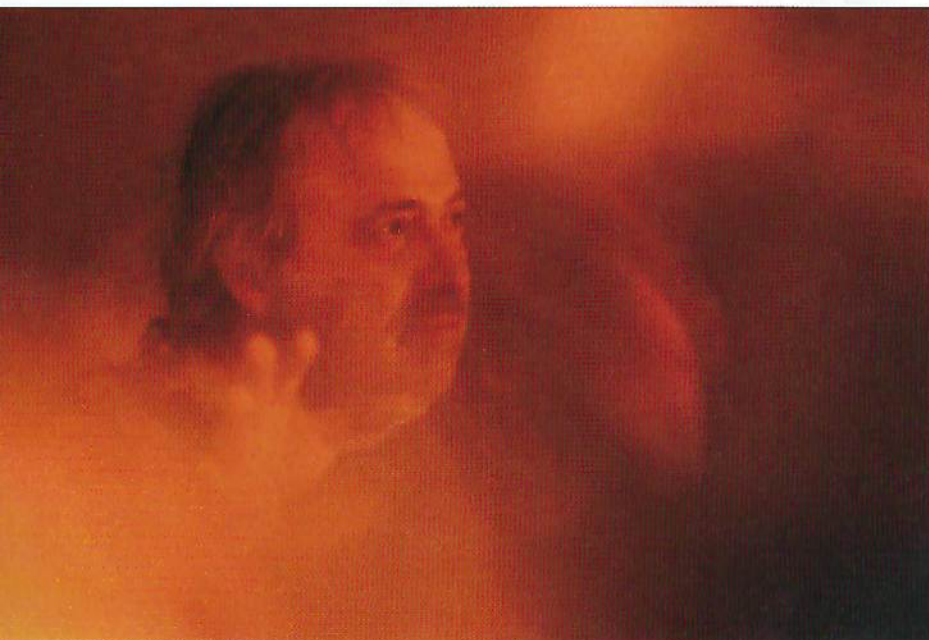
Delphine: 'Toen ik zwanger was van mijn dochter, had ik een gynaecologe die bekendstond als een van de besten van Londen. Ze legde haar hand op mijn buik en zei: "Everything is absolutely wonderful." Dat was het, terwijl bij een vriendin van me door fouten in de begeleiding de bevalling helemaal was misgelopen. Dit risico neem ik niet, dacht ik. Ik ga in België bevallen.'

Jaco: 'Onze gezondheidszorg is formidabel. In het VK en de VS kun je ook uitstekende zorg krijgen, maar alleen als je rijk bent.'

Delphine: 'Toen mijn dochter Josephine klein was, verloor ze een vingertopje bij een ongeval. Gelukkig kon een arts die vinger redden. Toen ik dat verhaal vertelde aan een onderhoudsman die een klusje uitvoerde bij ons, bleek die door dezelfde arts te zijn behandeld. Dat dat normaal is, is een van de mooie dingen aan België.'

U bent niet meer teruggekeerd naar Londen.

Delphine: 'Als artieste heb je ruimte nodig, en ik wilde dat mijn baby dicht bij me bleef. Zoveel ruimte in Londen is onbetaalbaar.'

En uw man volgde u?

Delphine: 'Jim komt uit Texas. Hij was voor mij naar Londen verhuisd. Hij werkte er als ontwerper van hotels. Toen ik naar België vertrok, ging hij eerst niet mee. Hij geloofde niet dat ik het meende. "Artiesten", dacht hij.'

Jaco: 'En dan nog zwanger, ook.'

Delphine: (*lacht*) 'Exact! Maar hij draaide snel bij. Britten zijn vaak niet zo dol op Amerikanen, en bovendien tel je in Londen niet mee als je niet in de financiële wereld werkt. Jim voelde zich sneller thuis in Brussel dan ik. Hij is altijd een familieman geweest, en daar is België veel

meer op gericht. Ik ben heel blij dat mijn twee kinderen in België opgegroeid zijn. In Londen leeft iedereen voor zichzelf. Wil je een goede school, dan stuur je de kinderen naar een elitaire kostschool, als je dat kunt betalen. Op de school van mijn kinderen in Ukkel zitten kinderen met uiteenlopende sociale achtergronden. Niet die enorme kloof tussen de elite en het plebs zoals in Engeland.'

Jaco: 'Woon je in Ukkel? Ik ook! Waar?'

Zo blijkt dat ze vlak bij elkaar wonen. 'Straks nemen we samen een taxi naar huis.'

U hapte meteen toe toen we Jaco voorstelden.

Waarom?

Delphine: 'Wat hij te zeggen heeft in zijn films, over leven en dood en liefde. Over de keuzes in het leven en of vrije keuze wel bestaat, zijn we hier wel écht. Het is complex en toch zo goed uitgelegd, het zit vol Belgisch surrealisme en toch heeft het diepgang. *Bref*, Jaco, jij kunt beter uitleggen wat je bedoelt.'

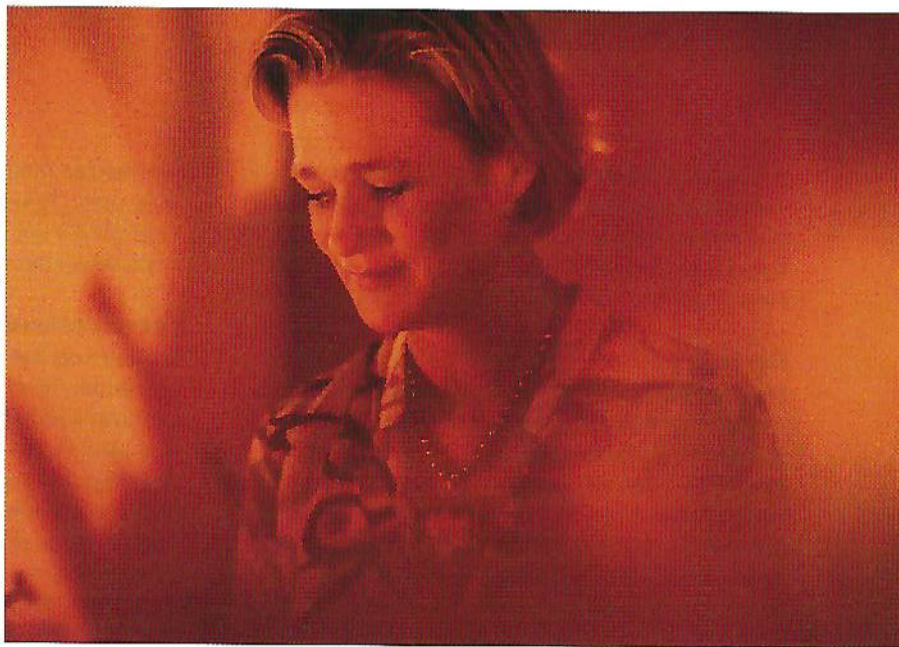
Jaco: 'Het zijn mysteries voor mij. Het is volledig intuïtief. Pas als ik in panne val, begin ik mijn hersens te gebruiken om te zien waarom het niet werkt. En 90 procent van de tijd werkt het niet. Het is altijd weer herwerken en herwerken.'

Waar begint het mee?

Jaco: 'Meestal louter intuïtie. Soms is er een scène of een personage, maar ik weet niet waar het naartoe gaat. Ik herbegin opnieuw en ik verzamel, zoals facteur Cheval, de Franse postbode die tijdens zijn ronde zijn postzak vol keien stopte en een Indiaas paleis bouwde in zijn tuin. Op de duur wordt het iets, iets dat zichzelf bij elkaar zoekt.'

Er zijn grote filosofische overeenkomsten, zeker tussen *Toto le héros* en *Mr. Nobody*. Dan lag er toch een idee aan de basis?

Jaco: 'Nee. Ik begon aan *Toto* te schrijven op mijn 22ste. Acht jaar lang *j'ai pédalé dans la choucroute*. Ik

had drie verschillende verhalen die het net niet waren. Tot ik besepte: het interessante zit in de gaten tussen die verhalen. Rimbaud schreef aan zijn zus, nadat zijn been afgezet was: "Men wordt eerder wat men niet wilde worden, men doet eerder wat men nooit wilde doen, en men eindigt zoals men echt niet wilde eindigen, zonder troost." Toen ik die zin vond, dacht ik: dat is het. Zo kwam ik bij die kerel die naast zijn eigen leven gegrepen heeft, en die daarom verzint dat hij levenslang het slachtoffer is geweest van de buurjongen. Om te sterven met de vraag of hij niet zélf de slechterik is geweest.'

'Al mijn films draaien om identiteit, om het feit dat er 101 verschillende mensen zitten in ieder mens. De vergissing van veel mensen is dat ze een scenario maken van hun leven: er is me dit en dat overkomen, daarom ben ik zus of zo. Maar het leven is een instabiel dynamisch systeem, net zoals het weer. Je kunt niet voorspellen wat er over een jaar zal gebeuren. Er zijn te veel parameters die je niet kunt controleren. Neem verliefd worden: je intuïtie vertelt je wat te doen, en achteraf geef je er een uitleg aan, maar je maakt jezelf iets wijs. In *Toto le héros* is het hoofdpersonage verliefd op zijn zus. Hij maakt zichzelf wijs dat hij en de buurjongen verwisseld zijn bij de geboorte. Zo is het niet meer incestueus, want hij is een ander.'

Delphine: 'En later wordt hij verliefd op een meisje dat lijkt op zijn overleden zus. Dat vond ik fascinerend. Jim lijkt fysiek sterk op de oom op wie ik stapel was toen ik heel klein was. Je vertelt de waarheid over de mens. Heb je psychologie gestudeerd?'

Jaco: 'Nee. Maar als ik schrijf, ben ik een meisje van vijf, een oude man, een Eskimo, een hond, een goudvis. Ik ben mezelf niet meer, ik kan alles en iedereen zijn. Dat geeft een enorme vrijheid. Ik hou van complexe personages met sympathieke fouten. Het goede zien in een slecht personage, het kwetsbare in een sterke figuur, dat is interessant. Maar schrijven is voor mij een beetje zoals dromen: er

gebeuren dingen die ik niet kan uitleggen. Mijn vader is al drie jaar dood, maar in mijn dromen wandelt hij steeds vaker rond.'

Delphine: 'En dat doet deugd?'

Jaco: 'O ja, dat is helend. Net als het schrijfproces.'

De drang

De fotograaf neemt het duo even mee op wandel. Op straat wordt de prinses herkend, maar de reacties zijn discreet.

Delphine: 'Mensen laten je met rust in België. Soms vraagt iemand een selfie, maar dat is niets vergeleken met de paparazzi in Engeland. Die zijn erg agressief, zoals ik heb ondervonden in 1999, toen de bom ontplofte.'

Was een buitenechtelijk kind van een Belgische koning groot nieuws voor de Britten?

Delphine: 'O ja, enorm. Het was een nieuwsarme periode. Als er toen een pandemie was geweest, of een ramp à la 9/11, dan zou er geen haan in Engeland gekraaid hebben. Maar nu stonden ze opeens op de stoep. De wereld kan soms agressief zijn.'

Wat doet u dan?

Delphine: 'Ook voor mij is creëren helend. Het kalmeert me. Ik ben altijd aan het werk. Ik schrijf ook veel. Zinnen, woorden, gedichten. Zoals op de jurk die ik vandaag draag: bovenaan een gedicht over de lach, die het beste medicijn is. En op de rest van de jurk: *what the fuck happened?*'

Waarop slaan die woorden?

Delphine: 'Tedereen kan ze voor zichzelf invullen. Ik heb die zin geschreven toen mijn zoontje in het gezicht gebeten werd door een hond. Hij was zwaar toetgetakeld, moest twee ingrepen ondergaan. Zoveel lijden voor een kind van zes. Ik ben nog nooit zo woedend geweest. Ik ben er werken over gaan maken als therapie, in felle kleuren, om te tonen: ik zal niet het stille slachtoffer zijn! Met kleuren maak ik een angstaanjagende wereld vrolijker.'

Op 21 juli stond Delphine voor het eerst op het bordes, in een opvallende jurk. Sommigen zagen in de Afrikaanse motieven en het modelabel Erratum ('vergissing') zelfs een statement over de kolonisatie. De ontwerpster, Siré Kaba, houdt het bij 'een brug slaan tussen twee continenten'.

Waarom droeg u die jurk?

Delphine: 'Het was niet de plaats om mijn eigen creaties in de schijnwerpers te zetten. En ik vind het wel fijn om andere ontwerpers een duwtje in de rug te geven. Die dame van Erratum Fashion volg ik al een paar jaar. Ik ben met mijn dochter naar een defilé van haar geweest, schitterend. Zo vrolijk en artistiek tegelijk. Dat er ook een verhaal achter zit,

realiseerde ik me pas later. Ze heeft dingen in beweging gezet, bravo voor haar, maar het was toeval. Tant pis als dat zo overkomt, ik hou gewoon van de look. We hebben niet over politiek gepraat.'

Het was in ieder geval heel anders dan wat de anderen op het bordes droegen.

Delphine: 'Ik wist dat mijn zus en mijn broers in uniform zouden zijn. Ik kon toch moeilijk verschijnen alsof ik naar de paardenrennen ging, met een extravagante hoed vol pluimen en zo? Toen ik die jurk zag die ook een beetje als een uniform oogt, wist ik: dat is ze. Met een hoed als een baret, om een soort harmonie te hebben tussen ons, terwijl ik me er toch mezelf in kon voelen.'

U conformeert zich niet volledig aan het instituut.

Delphine: 'Ik heb een boon voor wie anders durft te zijn. Ik wil zulke artiesten steunen. Ik heb zelf geleiden onder mensen die zeiden: we houden van je kunst, maar we gaan ze niet in ons huis hangen, want als onze vrienden dat zien ... Die een aankoop afraadden aan hun kinderen, terwijl ik erbij stond, vanwege de naam van de kunstenares.'

'Een scenarist is de ideale huisman. Ik kan mijn films op één namiddag tonen aan mijn kleinkinderen. Als ze vragen wat ik nog meer heb gemaakt, zeg ik: rien'

Jaco

Terwijl ze de kok lof toezwaaien, gaat het over hun dagelijkse gewoontes. De levensstijl van Jaco is 'georganiseerd chaotisch'. Met Michèle Anne De Mey, de choreografe die al twintig jaar zijn partner is, heeft hij geen kinderen. Maar hun kinderen uit vorige relaties – ieder twee – zijn samen opgegroeid, en ze hebben acht kleinkinderen. 'Onze vakanties zijn geweldig druk en gezellig. Dan komt iedereen naar ons buitenhuisje in de bossen in Ottignies.'

Jaco noemt zich getalenteerd in nietsdoen. 'Juist daarom leg ik mezelf op om dagelijks te schrijven, een drietal uur, zelfs als de inspiratie niet komt. Een docent op de filmschool zei: "Je herkent een goede scenarioschrijver aan zijn broek. Die moet versleten zijn aan zijn achterste." Maar ik heb dus zeeën van tijd. Een scenarist is de ideale huisman.'

Het is een deel van de verklaring waarom zo'n topcineast in dertig jaar slechts vier films maakte. 'Ik kan ze op één namiddag tonen aan mijn kleinkinderen. Als ze vragen wat ik nog meer heb gemaakt, zeg ik: rien.'

Wat uiteraard niet klopt: hij is constant bezig, van theatervoorstellingen tot een scenario voor een

strip van *Blake en Mortimer*. Maar hij is toch vooral huisman.

Delphine brengt te veel tijd door in haar atelier om een goede huismoeder te zijn. 'Jim is de lieve van het gezin, ik ben de heks. Ik kan streng zijn. Zeker in mijn atelier moeten ze me met rust laten: het is er een chaos, maar het is mijn chaos. Sommige dagen zit ik in mijn atelier zodra de kinderen naar school zijn tot het avondeten. Zonder middagpauze. De drang om te creëren.' Als ze buitenkomt, heeft het meestal met haar werk te maken: materiaal zoeken, afspreken met de mensen die haar helpen – 'ik doe veel in brons en in neon, dat kun je niet alleen.'

'Het uitlekken van mijn identiteit heeft mijn carrière niet geholpen. Een artieste die op straat geboren is, met een clochard als vader, dat is een cool verhaal. Maar een koningsdochter die kunst maakt?'

Delphine

Wat vond uw moeder ervan dat haar dochter kunstenaars wilde worden?

Delphine: 'Ze moest het wel aanvaarden. Ik ben wie ik ben. Ik heb mijn eigen weg gezocht in Londen. Ik was geen fuifbeest, maar door mijn interesse in kunst leerde ik wel mensen uit zeer diverse werelden kennen: dat pookte het creatieve vuur op. Vanaf mijn 15de werkte ik in winkels en restaurants, afwassen en toiletten schoonmaken. Mijn moeder financierde me wel, maar ik wilde zo snel mogelijk onafhankelijk zijn. Gelukkig werd het kunstonderwijs in Engeland sterk gestimuleerd: alle materiaal was gratis. Helaas hebben ze dat beleid later opgegeven. Het heeft me doen kiezen voor goedkopere materialen, zoals papier-maché.'

Niki de Saint Phalle, met wie haar werk vaak vergeleken wordt, heeft ze nooit ontmoet. 'Ik wilde stage bij haar lopen, maar het kwam er niet van en toen stierf ze aan longproblemen, het gevolg van dat fiberglas waarmee ze vaak werkte. Jammer.'

Stonden uw ouders achter uw keuze om regisseur te worden, Jaco?

Jaco: 'O ja, die waren in de wolken. Je moet weten dat ik vanaf mijn 16de werkte als clown op verjaardagsfeestjes en zo. Het waren de jaren 70, we leefden met twaalf vrienden in een gemeenschapshuis met een gemeenschappelijke bankrekening. Wie geld had, deed de boodschappen. Vaak aten we pasta met tomatensaus. Maar er was veel solidariteit, het was een charmant bestaan. Er zat een advocaat bij, maar ook een groep acteurs die samen kinder-

toneel maakten. Je werd er niet rijk of beroemd van, maar we maakten prachtige dingen. Maar *bon*, toen ik rond mijn 30ste tegen mijn ouders zei dat ik films ging regisseren, waren ze opgelucht. "Wat doet uw zoon? Advocaat. En de uwe? Arts. En de uwe? Die is clown." (*huilt zoals een clown*)'

Delphine: 'Jim is van niets bang, behalve van clowns. Getraumatiseerd door *The Joker*, denk ik.'

Jaco: 'Ik was geen enge clown, maar een vriendelijke, domme. Met een valse buik en een kaal hoofd van plastic. Hulpstukken die ik vandaag niet meer nodig zou hebben.'

Delphine: 'Je moet Jim eens ontmoeten, misschien kun je hem genezen van zijn angsten.'

Le côté con

We praten over erkenning. Jaco waarschuwt voor de honger naar succes – hij die in 1992 met zijn debuut de *Caméra d'Or* in Cannes won. 'Je moet de honger naar succes zo snel mogelijk uit je systeem krijgen. Anders wil je beter zijn dan Spielberg, en dat vreet je op. Mijn vriend Philippe Richard, een Franse schilder, heeft 180 van zijn schilderijen in champagne-flessen gestopt en in zee gegooid. Tot jaren later kreeg bij dankbrieven, zelfs van een Japanner die zo'n fles gevonden had. Zo zie ik mijn films ook: je geeft ze aan mensen zonder te weten aan wie.'

Drie van uw vier films waren grote successen.

Jaco: 'Maar mijn favoriet, *Mr. Nobody*, niet. Al won die wel de publieksprijs op de European Film Awards, dankzij piraterij: er werd op gestemd in landen waar hij nooit officieel is uitgebracht.'

Delphine: Hoe is het misgelopen?

Jaco: 'Bij het uitbrengen van een film, zeker een film van 35 miljoen euro, komen veel belangen kijken. Je moet dus wat geluk hebben. Zelfs het weer kan een invloed hebben. Bovendien gaat iedereen eten in restaurants waar veel volk zit, dus een flauwe start is een ramp. Als mijn studenten me vragen wat een goede regisseur vooral moet zijn, zeg ik: koppig en een beetje dom. Anders houd je het niet vol. Het is zoals moeders kunnen vergeten hoe pijnlijk de bevalling was, anders zouden ze nooit een tweede kind willen.'

Delphine: 'Maar hoe blij je koppig en een beetje dom als je wat ouder wordt? Je krijgt wat faam en je verliest je *côté con*: je maakt minder goede dingen omdat je denkt dat je aan eisen moet voldoen.'

Zeker als je lid bent van de koninklijke familie?

Delphine: 'Het is al jaren zo dat men meer naar mijn naam kijkt dan naar mijn werk. Zo ontstaan misverstanden. Ik werk bijvoorbeeld veel met Belgische vlaggen, en dan zegt iedereen: dat gaat over die affaire met haar vader. Maar ik heb altijd al veel met die driekleur gewerkt. Als je in Londen iemand tegenkwam, zei je: "Ik ben Carolina, ik ben Italiaan- ▶▶

se." Je nationaliteit werd er automatisch een beetje je identiteit. Vandáár die vlaggen.'

'Maar ik krijg geen geld van de Belgische overheid, ik heb dat ook niet nodig, ik blijf dus werken en kan mezelf blijven. Het uitlekken van mijn ware identiteit heeft mijn carrière zeker niet geholpen. Een artieste die op straat geboren is, met een clochard als vader, dat is een cool verhaal. Maar een koningsdochter die kunst maakt? Hoe onnozel! Prinsessen horen toch de hele dag bonbons te eten en hun nieuwe kroon te passen?'

Uw kernwoorden 'Never give up' en 'Love' worden ook vaak geïnterpreteerd in het licht van uw gevecht om erkenning door koning Albert.

Delphine: 'Terwijl die woorden over zoveel kunnen gaan. Ik zie ze als een waarschuwing aan mezelf. Als het slecht met mij zou gaan, zou ik een zelfdestruc-tieve neiging kunnen ontwikkelen. Omdat ik me daarvan bewust ben, wil ik altijd bouwen en creëren. En dat gráág doen.'

Jaco: 'Als ik een film aan het draaien ben, vraag ik me soms af: als ik nu eens vergeten had pellicule in mijn camera te stoppen, zou ik dit dan een leuke dag gevonden hebben? Een docent heeft ooit gezegd: *dans la vie, c'est jojo ou ce n'est pas jojo*. Als iets tof is, dan doe je het, en anders niet. Ik heb veel gewerkt met acteurs met een beperking – zoals Pascal Duquenne in *Le huitième jour*. Wel, met Pascal is het *jojo* of het gebeurt niet. En hij heeft gelijk. Het plezier is immers de enige vergoeding.'

Hoe zwaar heeft corona op jullie gewogen?

Delphine: 'Ik heb het drukker dan ooit gehad. Mijn galerist in Knokke, Guy Pieters, belde me op. De Amerikaanse artiest die hij gepland had, kon niet komen, dus of we de geplande expo drastisch konden vervroegen? Ik had opeens amper drie maanden! Ik heb die expo *Attitude* genoemd. Ik werkte keihard, ondanks de stresserende vraag of er wel mensen zouden komen kijken en kopen. Mijn familie leeft van mijn werk, tenslotte. Maar het was een succes. De mensen kwamen uit echte interesse, en door de spreiding over twee maanden had ik meer tijd om uitleg te geven.'

Jaco: 'Ik was van plan veel te schrijven, maar in die sciencefictionachtige omstandigheden vond ik het moeilijk me gewone dingen in te beelden. In het theater hebben we *Cold blood* slechts vijfmaal kunnen brengen in anderhalf jaar, in Taiwan dan nog. Liever dat dan helemaal niet te spelen.'

Van Dormael draaide ook een korte film, over hoe de vader van zijn vrouw aan covid-19 is gestorven. 'Ik gebruik alleen foto's en muziek – geen bewegende beelden, want de tijd heeft stilgestaan. Geen stem ook, behalve de politieke verklaringen vooraf en nadien. Eerst dat het niet veel erger dan de griep zal zijn. Michèle Anne die haar vader niet

'Ik begrijp niet dat Belgen zo conformistisch zijn. Wij zijn toch het land van het surrealisme, van de fantasie? Straks moet ik toch weer verhuizen (lacht)'

Delphine

'In Frankrijk word je eerst gekroond, en daarna kappen ze je kop af. In België kronen ze je zelfs niet'

Jaco

meer mag bezoeken in het rusthuis. Dan krijgt hij corona. Zij moet afscheid nemen via de iPad. Dan de kist op de parking. En toen, kijk eens aan, mochten we opnieuw gaan kajakken. Corona zoals Michèle Anne het beleefd heeft, heel intiem. We hebben de film thuis gemaakt, met mijn dochter en haar zoon, die allebei cameraman zijn. Zij maakten de foto's terwijl ik aan het koken was, met mijn klein-

zoon op de arm.'

Delphine: 'Was dat mooi? Triest? Intens?'

Jaco: 'Het was troostend. Het is zo irreeël dat je de hand van je stervende vader niet kunt vasthouden. Je kunt zelfs het lichaam niet groeten, want het is meteen verpakt in plastic en moet direct verbrand worden. Mag ik even over politiek praten?'

Delphine: 'Jij wel, ik niet.'

Jaco: 'We verkiezen mensen om een binnenschip te besturen op de Maas of de Schelde, en plots staan ze aan het roer van de Titanic, tussen de ijsbergen. Uiteraard kunnen ze dat niet. De kiezers hebben hen vaak verkozen vanwege hun vermogen mensen op te zetten tegen elkaar. Vlamingen tegen Walen, links tegen rechts. Tijdens crisissen stel ik een schrijnend tekort aan staatsmanschap vast. Ik heb lang gedacht dat België een veilig land was om in te leven. Maar nu met corona en de overstromingen weet ik het niet meer. Het enige wat het land kan redden is solidariteit. Gelukkig zie je die nu ook.'

Delphine: 'Ik vind het heel erg voor de slachtoffers, en toch denk ik dat die ongelukkige ervaringen ons vooruit zullen helpen. Soms moet men afdalen in de hel om te begrijpen dat het zo niet verder kan.'

Jaco: 'Ja, maar wat als we ooit een Tsjernobyl krijgen? Dan zijn we allemaal dood.'

We zouden niet praten over de koningskwestie, maar...

Delphine: 'Haha, wachten tot we genoeg wijn op hebben, hè?'

De films van Jaco gaan over hoe andere ouders hebben je leven drastisch kan veranderen ...

Delphine: 'Ik had zeker verschillende wegen kunnen inslaan. Ik vraag me vaak af waarom de ene mens zo anders reageert dan de andere. Leven in de leugen en de hypocrisie, is het omdat ze een zeker comfort willen afschermen? Omdat ze bang zijn hoe anderen zullen reageren? Ik denk dat zulke mensen uiteindelijk ongelukkig worden. Zelf heb ik me voorgenomen nooit mijn leven te laten dirigeren door wat anderen zullen denken. Als ik dat wel gedaan had, zou ik niet staan waar ik nu sta.'

Jaco: 'Af en toe eens goed je bek opentrekken kan deugd doen.'

Delphine: 'In mijn jonge jaren droeg ik gewaagde kleren. Toen ik hier kwam wonen, heb ik mijn exuberante garderobe voor feestjes en dinertjes afgezworen, omdat de mensen er gechoqueerd uitzagen. Twintig jaar later zeggen mensen me dat het zo verfrissend en tof was hoe ik me toen durfde te kleden, zelfs dat ik minder leuk werd toen mijn knoopje tot boven dichtging. Had dat toen gezegd, denk ik dan. Want ik voelde me niet meer mezelf toen ik mijn stijl zo aanpaste. Achteraf denk ik: hoe triest dat ik me zo jong al plooiide naar wat ik dacht dat "de mensen" van mij verwachtten.'

Jaco: 'De spijker die uit de vloer steekt, vraagt erom dat de hamer erop slaat. Een Japans spreekwoord, maar het wordt nergens zo enthousiast toegepast als bij ons.'

Delphine: 'In Londen moest je een spijker zijn die uit de vloer steekt. Ik begrijp niet dat Belgen zo conformistisch zijn. Spijtig, toch? Wij zijn toch het land van het surrealisme, van de fantasie, waarom zijn we zo? Straks moet ik toch weer verhuizen. (lacht)'

Jaco: 'In Frankrijk word je eerst gekroond, en daarna kappen ze je kop af. In België kronen ze je zelfs niet: zodra je je kop boven het maaiveld uitsteekt, maaien ze hem eraf. En dus durven veel mensen hun mond niet open te trekken. Maar ze vinden het wel fijn als een ander het eens in hun plaats doet.'

Vandaar misschien de grote steun voor u.

Delphine: 'Dat ik voor mijn rechten ben opgekomen, heeft deuren geopend voor andere mensen die worstelen met onzekerheid over hun identiteit. Het proces over mijn afstamming heeft een juridische omwenteling in gang gezet. Het wordt ook voor anderen gemakkelijker om de waarheid te achterhalen. Mijn advocaten huilden toen ze de uitspraak hoorden. De ruchtbaarheid in de media heeft de bewustwording enorm doen groeien.'

Jaco: 'Als zelfs een koning juridisch moet plooiën ...' ►►

Delphine: 'Er zijn momenten geweest dat ik de strijd wilde opgeven. Het besef dat we geschiedenis schreven voor anderen, heeft me doen doorbijten. Ik heb zoveel bedankjes gekregen. Als kind erkend worden door je biologische vader is een menselijke nood: wie zo'n situatie niet heeft meegemaakt, kan zich dat niet voorstellen. Daarom ben ik nog altijd boos op mensen die zeiden: "Hoe durft ze?" Die mij beoordeelden en veroordeelden. Ik vind dat onmenselijk. Nu raak ik weer wat over mijn toeren, omdat ik dat zo onrechtvaardig gevonden heb.'

Het volk begreep u. Door zijn houding heeft Albert veel schade aangericht aan de populariteit van de monarchie.

Delphine: 'Maar veel mensen vonden net dat ik moest zwijgen uit angst voor de neveneffecten. Ze vreesden dat de affaire de monarchie zou besmeuren en tot veranderingen zou leiden. En dus zeiden ze dat ik provokeerde. Maar *excusez-moi*, wie provokeerde er? Niet degene die haar recht opeiste door haar vader erkend te worden. Wel degene die weigerde de natuur te aanvaarden. En het ergste is dat ik ervan beschuldigd werd dat ik het deed voor het geld of de titel.'

Jaco: 'Mensen zoeken een eenvoudige verklaring.'

Delphine: 'Ze gaan ervan uit dat kinderen van een filmster, een politicus, een koning, louter gedreven worden door geld of prestige. Alsof gewone emotionele reflexen niet bestaan in die kringen. Alsof wij geen mensen zijn.'

Jaco: 'Daarom lijkt het me verschrikkelijk koning te zijn. Als er nu één beroep zou zijn waar ik meteen nee tegen zou zeggen ... Clown, met plezier. Koning? Nooit!'

Delphine: 'Groot gelijk, want het is verschrikkelijk.'

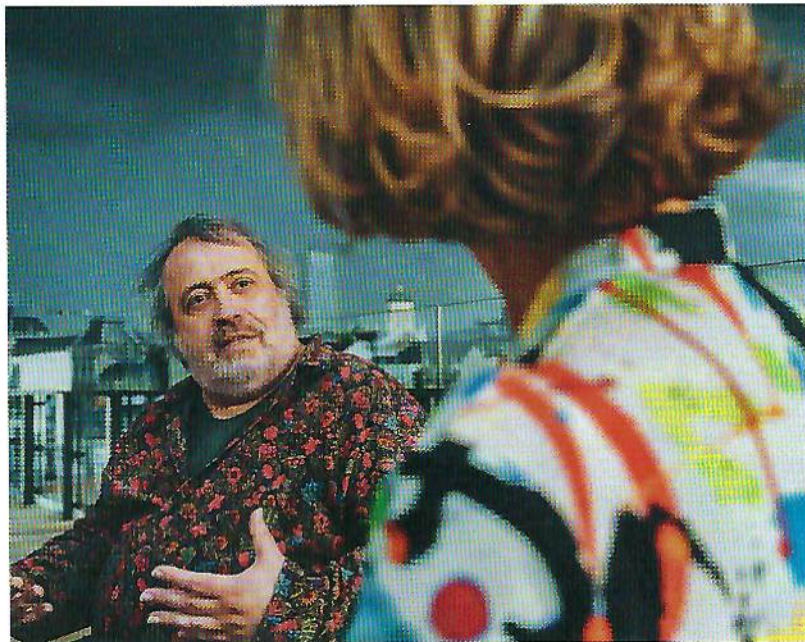
U hebt er twee broers en een zus bij gekregen.

Delphine: 'Een droom die werkelijkheid wordt. Ik heb altijd om een broertje of zusje gezeurd. Filip en Astrid ontmoeten was iets buitengewoons. We hebben veel met elkaar gemeen, zelfs al zijn we verschillend opgevoed. Dingen die moeilijk te benoemen zijn, een sterke aantrekking. Het is verbazend hoe we zelfs op dezelfde manier bewegen en zo.'

Hoe is uw relatie vandaag met uw vader Albert?

Delphine: ... (stil, met een zelfverzekerde glimlach)

Jaco: 'Ik geloof niet dat Delphine zin heeft om daarop te antwoorden ... Zijn jullie de afspraak dat het

'Veel mensen vonden dat ik moest zwijgen uit angst dat de affaire de monarchie zou besmeuren. En dus zeiden ze dat ik provokeerde. Maar *excusez-moi*, wie provokeerde er? Degene die weigerde de natuur te aanvaarden'

Delphine

daar niet over zou gaan nu niet aan het verbreken?’

Delphine: ‘Journalisten, hè. Een mooi diner en flink wat wijn erbij en dan maar proberen, haha.’

Jaco: ‘We gaan het over iets anders hebben. Moeten jongens kunnen breien en naaien? Mijn moeder heeft me dat geleerd. Zo ga je nooit je vrouw moeten pesten, zei ze.’

Delphine: ‘En doe je dat nog altijd?’

Jaco: ‘Nee, maar ik doe wel de boodschappen en ik kook alle dagen. Ik zou een geweldige vrouw geweest zijn.’

Delphine: ‘Mijn kinderen smeken me om vooral uit de keuken te blijven. Ik kan niet eens iets opwarmen. Mijn moeder heeft van haar leven geen voet in een keuken gezet. Ik eet graag *viande des grisons*, mozzarella, pesto, met een lekker stuk brood. Warm eten halen we bij de traiteur. Ik kan een pot water doen aanbranden. Gelukkig zijn mijn kinderen dol op koken. Tijdens de lockdown begonnen ze Japanse recepten op te zoeken op Youtube en zo. Mijn zoon van 13 laat me graag dingen proeven terwijl ik

aan hem als het hevige baasje dat hij zo vaak speelt, maar er zijn verrassende kanten aan hem. Hij kan heel aandoenlijk en fragiel zijn. En genereus. Na het floppen van *Mr. Nobody* was het moeilijk een nieuwe film te financieren. Hij speelde de hoofdrol voor heel weinig geld. Toen ik hem bedankte, citeerde hij uit de Bijbel: “Niemand kan twee meesters dienen.” Hij bedoelde dat je niet tegelijk de cinema kunt dienen en veel geld verdienen.’

Delphine: ‘Hoe minder je aan het geld denkt, hoe authentieker het is wat je maakt.’

Hoe gaat het met Pascal Duquenne, de acteur met downsyndroom in *Le huitième jour*?

Jaco: ‘Prima. Hij woont vlak bij de Grote Markt. Hij is vijftig, heeft een baard die hem goed staat. Hij maakt theater, geeft tentoonstellingen, heeft een boordevolle agenda. Als Pascal me ziet, vraagt hij welke rol hij speelt in mijn volgende film. Hij is de enige acteur die in al mijn films zit. Een dierbare kameraad.’

Vanwaar komt uw fascinatie voor mensen met down?

Jaco: ‘Enkele van de korte films in het begin van mijn carrière gingen al over mensen die anders zijn. Pascal ontmoette ik in theaterkringen. Ik gaf hem een bijrol in *Toto*, en toen ik daarmee de *floche* op de kermis had getrokken, dacht ik: als ik niet ooit een langspeelfilm draai over hen, wie dan wel? Maar toen ik *Le huitième jour* voorstelde aan producenten, zeiden die vlakaf: geen mens betaalt om een film te zien over mentaal gehandicapten. Gelukkig dacht niet iedereen er zo over.’

Wat wilde u bereiken?

Jaco: ‘Ik had gewoon zin in een film met hen, omdat ik hen tof vind. De politieke gevolgen waren niet gepland. Maar door het succes van de film in Rusland zitten mensen met een verstandelijke beperking er niet langer in gevangenissen. Ouders zijn met videocassettes van *Le huitième jour* naar gevangenisdirecteurs getrokken. En toen is het beleid veranderd.’

Delphine: ‘Echt? Maar dat is zó. Dan heb je echt mensenlevens veranderd.’

Jaco: ‘Niet zoals jij. Jij hebt bewust een knuppel in het hoenderhok gegooid. Ik heb gewoon een film gemaakt, zonder te vermoeden dat hij zo'n groot succes zou worden. Gelukkig was ik koppig en een beetje dom.’ ■

Boven op het Shellgebouw, waar *De Standaard* huist, ontvangen we elke week twee gasten voor een dubbelgesprek.

‘Door het succes van *Le huitième jour* in Rusland zitten mensen met een verstandelijke beperking er niet langer in gevangenissen. Maar jij hebt bewust een knuppel in het hoenderhok gegooid’

Jaco

mijn ogen dicht heb. Hij speelt, hij experimenteert, hij heeft er een neus voor. Ik denk dat er een geweldige chef-kok in hem zit.’

Pascal

Niemand heeft haast om de avond af te ronden. We hebben nog niet gepraat over Jaco's *Le tout nouveau testament*, waarin Benoît Poelvoorde God speelt als een mensenhater die vanuit zijn flat in Brussel allerlei pesterijen voor de mensheid verzint. Jaco protesteert als we het ‘een briljante blasfemische komedie’ noemen. ‘Ik heb positieve reacties gekregen van mensen binnen de kerk, ook uit Vlaanderen. Dat de film christelijke waarden verdedigt, zoals de gelijkheid van man en vrouw. Voor mij gaat hij meer over machtsmisbruik dan over religie. En God is een smeerlap in mijn film, maar zijn dochter, de zus van Jezus, is toch geweldig?’

Delphine: ‘Ik heb deze gemist, helaas.’

Jaco: ‘Je moet hem zien, hij gaat over een dochter die opeens van zich laat horen.’

Delphine: ‘Ga ik doen, haha. Ook om Poelvoorde bezig te zien, ik vind hem geweldig.’

Jaco: ‘Wist je dat Benoît gelovig is? Iedereen denkt